

KASIMOVA Zebo Xamidovna

*O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi
Din psixologiyasi va pedagogika kafedrasi mudiri
psixologiya fanlari nomzodi, professor*

DINIY-PSIXOLOGIK IMMUNITET – IJTIMOIY FENOMEN SIFATIDA

РЕЛИГИОЗНО- ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ ИММУНИТЕТ КАК СОЦИАЛЬНЫЙ ФЕНОМЕН

RELIGIOUS-PSYCHOLOGICAL IMMUNITY AS A SOCIAL PHENOMENON

Annotatsiya: Ushbu maqola psixologik immunitet konsepsiyasining tahliliga bag'ishlangan bo'lib, uning shakllanishida din omili va zamonaviy mafkuraviy chaqiriqlarning o'rni haqida gap boradi. Globallashuv va axborot xurujlarining yoshlarning ma'naviy-ruhiy barqarorligiga ta'siri o'rganilib, islom dinining ma'naviy-axloqiy qadriyatlarini ta'lim jarayoniga singdirish muhimligi ta'kidlanadi. Muallif dunyoviylik tamoyillariga sodiqlik va turli diniy, madaniy an'analar o'rtasidagi o'zaro tushunishni saqlashga alohida e'tibor qaratgan holda, psixologik immunitetni rivojlantirishga kompleks yondashuvni taklif etadi, jumladan, nazariy tayyorgarlik, amaliy faoliyat va jamiyat hayotida faol ishtirok etish.

Kalit so'zlar: psixologik immunitet, mafkuraviy muammolar, din, ma'naviy-axloqiy qadriyatlar, globallashuv, dinlararo muloqot, dunyoviylik.

Аннотация: Статья посвящена анализу концепции психологического иммунитета в контексте современных идеологических вызовов и роли религии в его формировании. Исследуется влияние глобализации и информационных атак на психологическую устойчивость молодежи, подчеркивая важность интеграции духовно-нравственных ценностей ислама в образовательный процесс. Автор предлагает комплексный подход к развитию психологического иммунитета, включающий теоретическое обучение, практическую деятельность и активное участие в общественной жизни, с акцентом на сохранение приверженности принципам светскости и взаимопонимания между различными религиозными и культурными традициями.

Ключевые слова: психологический иммунитет, идеологические вызовы, религия,

духовно-нравственные ценности, глобализация, межрелигиозный диалог, светскость.

Abstract: The article is devoted to the analysis of the concept of psychological immunity in the context of modern ideological challenges and the role of religion in its formation. The influence of globalisation and information attacks on the psychological immunity of young people is investigated, stressing the importance of integrating spiritual and moral values of Islam into the educational process. The author proposes a comprehensive approach to the development of psychological immunity, including theoretical training, practical activities and active participation in public life, with an emphasis on maintaining adherence to the principles of secularism and mutual understanding between different religious and cultural traditions.

Keywords: psychological immunity, ideological challenges, religion, spiritual and moral values, globalization, interreligious dialogue, secularism.

KIRISH

Globallashuv va ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy, ma'naviy-madaniy o'zgarishlar fonida O'zbekiston xalqi mustaqillikka erishib, milliy o'z taqdirini o'zi belgilash yo'liga tushdi. Bu jarayon qiyinchiliklarga to'la bo'lsa-da, milliy o'zlikni anglash evolyutsiyasiga xizmat qiladi, mafkuraviy birlikni mustahkamlaydi, milliy maqsadlarga erishishga xizmat qiladi. O'zbekiston mustaqilligining dastlabki kunlaridanoq aholi o'rtasida mafkuraviy tahdidlarga qarshi ishonchli mafkuraviy immunitetni shakllantirishning uslub, shakl va yondashuvlarini o'rganish va ishlab chiqish bo'yicha ishlar olib borilmoqda. Bu boradagi ishlar O'zbekiston Respublikasi Prezidentining milliy o'zlikni anglash, mamlakatimiz mustaqilligi va tinch hayotiga tahdid soluvchi tahdidlarga qarshi faol kurashga daxldorlikni kuchaytirishga qaratilgan qarorlarida o'z ifodasini topdi [5. 27].

Tibbiy ma'noda immunitet tananing doimiy ichki muvozanatini saqlay oladigan, uni turli xil tashqi ta'sirlardan va infeksiyalardan himoya qiladigan reaksiyalar majmuasini anglatadi. Ilmiy nutqda immunitet tushunchasi turli kontekstlarda, jumladan, diplomatik immunitet, deputatlik daxlsizligi va boshqalarda qo'llaniladi. Mafkuraviy immunitetni shakllantirish fanlararo tadqiqot predmeti bo'lib, uning tarkibiy xususiyatlariga e'tibor qaratiladi, shuningdek, komil shaxsni tarbiyalash g'oyalari, ijtimoiy adolat muammosi, tarixiy manbalarning ahamiyati kabi masalalarni muhokama qilishni o'z ichiga oladi.

Jamiyatning sog'lom ma'naviy-axloqiy muhitini mustahkamlashga xizmat qiluvchi xalqning ma'naviy merosi [10. 313]. Bizning tadqiqotimizda mafkuraviy immunitetning tarkibiy qismi sifatida psixologik immunitet tushunchasidan foydalaniladi [4. 53]; bu tushuncha turli zararli mafkuralarning shaxsga, ijtimoiy guruhga, jamoaga yoki umuman jamiyatga ta'siriga psixologik qarshilik holatini ifodalaydi.

ASOSIY QISM

Psixologik immunitet - bu shaxsning salbiy ta'sirlarga qarshi turish va o'z psixikasining barqarorligini saqlash qobiliyati. Bu kontsepsiya insonga o'zgaruvchan sharoitlarga moslashishga, qiyinchiliklarni yengishga va atrof-muhitning halokatli ta'siriga berilmaslikka imkon beradigan ichki resurslar mavjudligini nazarda tutadi. Psixologik immunitetni rivojlantirish integratsiyalashgan yondashuvga asoslanadi, jumladan, tanqidiy fikrlashni shakllantirish, axborotni tahlil qilish va baholash qobiliyati, stressga chidamlilik va o'zini-o'zi boshqarish qobiliyati. Bu jarayon insonning ham, butun jamiyatning ham faol ishtirokini, qulay muhit yaratish va psixologik rivojlanish uchun resurslar bilan ta'minlashni talab qiladi [7. 26].

Boshqa fan sohalarida bo'lgani kabi, psixologiyada ham mafkuraviy immunitet va diniy psixologik immunitetni kundalik va ilmiy tushuncha sifatida farqlash lozim. Biroq hozirgi zamonaviy adabiyotlarda bunday farqni sezish mushkul, bunday xulosaga immunitet tushunchasiga berilgan ba'zi ta'riflar bilan bilishib chiqib kelish mumkin: «qarama-qarshilik sharoitida himoyalaniş ko'nikmasi»; «o'zining shaxsiy maqsad va qiziqishlaridan farqlilarni qabul qilishi»; «eshitganlarining o'z dunyoqarashidan kelib chiqib ratsional munosabat bildirish, turli fikrlar bilan hisoblashish hamda ma'rifiy yo'l bilan ushbu fikrlarni inkor etish qobiliyati»; «tinchlik va xotirjamlikka intilish». Yuqorida keltirilgan barcha ta'riflar immunitet fenomenining ham kundalik, ham ilmiy ta'rif bo'la oladi.

Psixologiyada immunitet fenomen sifatida nisbatan yaqin vaqtlardan beri o'rganilmoqda. Bag'rikenglik asosida o'zga, milliy va diniy qadriyatlarga zid bo'lgan yot g'oyalarni ajrata olish, ezguni yovuzdan farqlay olish va zararli g'oya, qarashlarga qarshi munosabat bildira olish ko'nikmasi, ustunlik qilish va kuch

ishlatishdan voz kechish, insoniy madaniyat, meyorlar, e'tiqodlarning ko'p o'lchamliligi va turli-tumanligini tan olish, bu turli-tumanlikni bir turlilikka yoki qandaydir nuqtai nazarining ustunlik qilishiga keltirishdan voz kechishdir.

Islom jamiyatda tinchlik, adolat va totuvlikni mustahkamlashga qaratilgan boy hikmat merosini taqdim etadi. Qur'oni karim va hadislarda mafkuraviy immunitetni shakllantirish uchun kuchli poydevor bo'lib xizmat qilishi mumkin bo'lgan bag'rikenglik, o'zaro yordam va birdamlikka da'vatlar mavjud. Yoshlarni islom dinining chinakam, tinchliksevar ta'limotlari ruhida tarbiyalash har bir shaxs hayotida ma'naviy-axloqiy qadriyatlarning muhimligini ta'kidlab, ekstremistik g'oyalarga qarshilikni shakllantirishga xizmat qiladi. O'zbekiston tarixi misolida islom dini ilm-fan, madaniyat va ta'lim rivojiga qanday katta hissa qo'shganini, sivilizatsiya ravnaqiga hissa qo'shganini ko'rsatadi. Al-Xorazmiy, Al-Buxoriy, Abu Rayhon Beruniy, Alisher Navoiy kabi buyuk alloma va mutafakkirlar merosiga hurmat-ehtirom ko'rsatish milliy o'zlikni mustahkamlaydi, yoshlarga ilhom manbai bo'lib xizmat qiladi. O'z tarixi va madaniy merosidan g'ururlanish ruhida tarbiyalash o'z yurtining kelajagi uchun daxldorlik va mas'uliyat hissini shakllantirishga xizmat qiladi [8. 43].

Shunday qilib, mafkuraviy tahdidlarga qarshi kurashda yoshlarga islom dinining asl qadriyatlari, uning tinchlik va milliy birlikni mustahkamlashdagi o'rni haqida ma'lumot berish alohida ahamiyatga ega. Bu yoshlarda zamonamizning mafkuraviy sinovlariga bardosh bera oladigan barqaror dunyoqarashni shakllantirishga qaratilgan ta'lim dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirishda ta'lim muassasalari, psixologik xizmatlar, diniy yetakchilar va ommaviy axborot vositalarining sa'y-harakatlarini muvofiqlashtirishni taqozo etadi. Shu munosabat bilan yoshlarning psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda zararli mafkuraviy ta'sirga qarshi kurashish, ularda mafkuraviy barqarorlikni shakllantirishga ko'maklashish uchun ijtimoiy-psixologik shart-sharoitlarni yaratish muhim ahamiyatga ega. Pirovardida, yoshlarning psixologik immuniteti, jumladan, o'z madaniyati va dinini chuqur anglash va hurmat qilishga asoslangan bo'lishi kerak, bu ularga tinchlik, bag'rikenglik va o'zaro hurmat tamoyillariga asoslangan jamiyat qurish imkonini beradi.

Ta'lim jarayonida dinning ahamiyatini ortiqcha baholab bo'lmaydi. Diniy ta'limotlar zahirida yotgan ma'naviy-axloqiy qadriyatlar zararli g'oyalar va mafkuralar qarshilikni rivojlantirish uchun bebaho manbadir. Islom dini ham boshqa dinlar qatori ezgulik, adolat, bag'rikenglik va tinchlik tamoyillariga alohida urg'u beradi, bu esa atrofdagi olamga ongli va mas'uliyatli munosabatni shakllantirishda ishonchli asos bo'lib xizmat qilishi mumkin. Dinning ma'naviy tajribasini yoshlarda psixologik immunitetni shakllantirish jarayoniga kiritish nafaqat diniy dogmalar haqidagi bilimlarni uzatishni, balki ushbu ta'limotlarda chuqur axloqiy ma'noni ko'rish qobiliyatini rivojlantirishni ham o'z ichiga oladi. zamonaviy dunyo. Bu ta'lim tizimidan moslashuvchanlik va ochiqlikni, diniy tamoyillarni chuqur anglash va ularni hayotda qo'llashga yordam beruvchi innovatsion yondashuv va usullarni qo'llashga tayyorlikni talab qiladi.

Hozirgi vaqtda yosh avlod axborot xurujlari va radikal diniy mafkurani targ'ib etuvchi jamiyatlarning dunyoqarashiga ta'sir o'tkazishga urinishlari natijasida yuzaga kelgan yangi muammolarga duch kelmoqda [1.301]. Shu nuqtai nazardan, nafaqat ijtimoiy-siyosiy va ma'naviy barqarorlikka putur yetkazish, balki milliy birlik va tinchlik zahirida yotgan umuminsoniy qadriyatlarni ham barbod qilishga intilayotgan diniy aqidaparastlik tahdidlariga alohida e'tibor qaratish lozim. Bu qiyinchiliklar oldida yoshlarning psixologik immunitetini tashqi ta'sirlardan himoyalash bilan cheklab bo'lmaydi; shuningdek, o'z madaniyati va tarixining asosiy tamoyillarini chuqur tushunish va qabul qilishga asoslanishi kerak [11. 15].

Zamonaviy tajriba talabalarda psixologik immunitetni shakllantirish muhimligini ta'kidlaydi. Ta'lim tizimi oldida mafkuraviy tarbiyaning samarali usullarini yaratish va amalga oshirish zarurati turibdi. Globallashuv va axborot ochiqligi sharoitida mafkuraviy muammolarga samarali qarshi turish uchun "psixologik immunitet" tushunchasining psixologik-pedagogik mazmuni, ko'rsatkichlari, darajasi va mezonlarini to'g'ri aniqlash zarur. Psixologik immunitetni shakllantirish keng qamrovli yondashuvni, jumladan, tahdidlarni tasniflashni, shuningdek, yoshlarda tanqidiy fikrlash va mafkuraviy kompetensiyani rivojlantirishga yordam beradigan uslub va amaliyotlarni ishlab chiqishni talab qiladi. Ta'lim jarayonidagi har bir tadbir mafkuraviy tahdidlarga psixologik qarshilikni kuchaytirishga yordam beradigan

aniq amaliy natijalarga erishishga qaratilganligi muhim. Mafkuraviy tarbiyaning ijtimoiy faoliyat bilan bog'liqligi o'quvchilarda faol shaxsiy pozitsiyani shakllantirishda asosiy o'rin tutadi, bu esa o'z navbatida ularning g'oyaviy va ijtimoiy faol fuqaro sifatida kamol topishiga xizmat qiladi. Bunday faollik nafaqat maxsus tadbirlar va siyosiy tadbirlarda ishtirok etishda, balki kundalik ishlarda, tarbiyaviy va tashkiliy tadbirlarda ham namoyon bo'lishi kerak [4. 35].

Ma'naviy-axloqiy qadriyatlarga asoslangan diniy ta'limotlar axloqiy barqarorlik va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun boy manba bo'lib, barkamol, muloqotga ochiq va dunyoqarashlar xilma-xilligiga bag'rikeng shaxsni shakllantirishga hissa qo'shadi. [116]. Dinning ma'naviy tajribasini yoshlarda psixologik immunitetni shakllantirishga muvaffaqiyatli kiritish uchun yangi ta'lim va tarbiya shakllarini ishlab chiqish taklif etiladi. Ular orasida diniy matnlarni ma'naviy-axloqiy mazmuniga e'tibor qaratgan holda o'rganishga bag'ishlangan ixtisoslashtirilgan seminarlar va ma'ruzalar, turli diniy ta'limotlar nuqtai nazaridan dolzarb ijtimoiy muammolarni muhokama qilish, shuningdek, dinning rivojlanishidagi o'rni bo'yicha davra suhbatlari va muhokamalar bo'lishi mumkin. zamonaviy jamiyat. Dinning tarixiy va madaniy kontekstini, uning jamiyatning axloqiy me'yorlari va qadriyatlarini shakllantirishdagi rolini o'rganish ta'lim jarayonining muhim qismi bo'lishi kerak. Universitet o'quv dasturiga dinshunoslik va diniy psixologiya kurslarining kiritilishi diniy tajribaning ko'p qirraliligini va uning shaxsiy rivojlanishdagi ahamiyatini ta'kidlaydi.

Muvaffaqiyatli yo'llardan biri diniy ta'limni tarix, adabiyot, sotsiologiya, psixologiya kabi boshqa fanlar bilan uyg'unlashtirish bo'lishi mumkin, bu erda diniy masalalar umuminsoniy qadriyatlar va zamonaviy ijtimoiy muammolar kontekstida ko'rib chiqiladi. Bunday yondashuv talabalarga nafaqat e'tiqodlar tizimi sifatida dinni o'rganish, balki uning sivilizatsiya rivojidadagi, axloqiy me'yor va tamoyillarni shakllantirishdagi rolini tushunish imkonini beradi.

Psixologik immunitetni shakllantirish va dinga asoslangan radikallashuvning oldini olishning asosiy omili nafaqat ta'lim va tarbiyada, balki yoshlar hayotiga ma'naviy-ruhiy amaliyotlarni chuqur joriy etishdadir. Bunday sharoitda psixologiya va din yetakchi rol o'ynab, shaxsning ichki resurslarini, uning ma'naviy-axloqiy ko'rsatkichlarini rivojlantirish orqali

psixologik immunitetni mustahkamlashning samarali vositalarini taklif qilishi mumkin [6. 44]. Bu talabalarning ichki dunyosini rivojlantirish va ularning mafkuraviy barqarorligini mustahkamlashga qaratilgan bayramlar, ma'naviyat peshvolarining ma'ruzalari, meditatsiya va reflektiv mashg'ulotlar kabi diniy va ma'naviy tadbirlarni tashkil etishni o'z ichiga olishi mumkin. O'z-o'zini bilish va o'z-o'zini rivojlantirishga qaratilgan psixologik treningdan foydalanish diniy qadriyatlarni tushunish va qabul qilish uchun asos bo'lishi mumkin. Din psixologiyasi elementlarini o'z ichiga olgan bunday treninglar nafaqat o'z-o'zini chuqur anglash, balki tashqi mafkuraviy ta'sirlarga qarshilikni shakllantirishga ham xizmat qiladi. Inson tajribasining diniy va ma'naviy jihatlarini ta'kidlaydigan maxsus maslahat va psixoterapiya dasturlarini ishlab chiqish yoshlarga o'z e'tiqodlari tamoyillari asosida o'z tashvishlariga javob topishga yordam beradi. Bundan tashqari, ta'lim jarayoniga diniy an'analarga asoslangan meditatsion va reflektiv amaliyotlarni joriy etish o'quvchilarga psixologik barqarorlikning muhim jihati bo'lgan dam olish va o'z-o'zini boshqarish usullarini o'rganishga yordam beradi.

Ushbu amaliyotlar yoga, meditatsiya va ibodatni o'z ichiga olishi mumkin, bu talabalarga stressni yaxshiroq engish va psixologik farovonlik darajasini oshirish imkonini beradi.

O'zaro tushunish va hurmatni rivojlantirish, yoshlarni turli madaniyat va din vakillarini birlashtiruvchi umumiy axloqiy asoslarni topishga o'rgatish maqsadida turli konfessiyadagi talabalar o'rtasida faol muloqot qilish uchun sharoit yaratish ham muhim ahamiyatga ega. Bu yoshlarda ko'plab diniy ta'limotlar asosi tinchlik, ezgulik va hamkorlik g'oyalari asoslanganligi, ularni tajovuzkor va buzg'unchi mafkuralarga qarama-qarshi qo'yishi haqidagi mustahkam ishonchni shakllantirishga yordam beradi. Universitet devorlarida turli diniy urf-odatlar vakillariga hamdardlik, bag'rikenglik va hurmatni rivojlantirishga qaratilgan amaliyotlarga alohida e'tibor qaratish lozim. Bunga talabalar o'zlarining diniy an'analari haqida bilim almashishlari, umumiy ma'naviy qadriyatlarni muhokama qilishlari va jamiyat manfaati yo'lida qo'shma loyihalar ustida ishlashlari mumkin bo'lgan dinlararo klublar yoki markazlar tashkil etish orqali erishish mumkin. Talabalar o'zlarining diniy va ma'naviy tajribalari bilan o'rtoqlashadigan dinlararo seminarlar, munozara klublari va davra suhbatlarini tashkil etish turli e'tiqodli yoshlar

o'rtasida o'zaro tushunish va hamjihatlikni mustahkamlashga yordam beradi.

Dinga asoslangan psixologik immunitetni shakllantirish jarayonida muvozanatni saqlash va dunyoviylik tamoyillariga amal qilish nihoyatda muhimdir. Dunyoviy ta'lim yoshlarda keng dunyoqarash, tanqidiy fikrlash va turli madaniy va diniy tizimlar o'zaro ta'sir qiladigan ko'p qutbli dunyoda moslashish qobiliyatini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi [9. 117]. Ta'limning dunyoviy tamoyillariga hurmat diniy va ma'naviy amaliyotlarni o'rganish va ta'lim jarayoniga joriy etish imkoniyatlarini istisno etmaydi, balki betaraflikni saqlash va turli dunyoqarashlarga ochiqlik zarurligini ta'kidlaydi. Dunyoviylik tamoyillariga sodiqlikni saqlash diniy ta'lim yoki ma'naviy amaliyot elementlarini o'z ichiga olgan ta'lim dasturlari turli diniy va madaniy an'analarni hurmat qilishni, shuningdek, tinch-totuv yashash va o'zaro hamkorlik g'oyalari qo'llab-quvvatlaydigan tarzda ishlab chiqilishini talab qiladi.

Dunyoviylik tamoyillariga sodiqlikni saqlash diniy ta'lim yoki ma'naviy amaliyot elementlarini o'z ichiga olgan ta'lim dasturlari turli diniy va madaniy an'analarni hurmat qilishni, shuningdek, tinch-totuv yashash va o'zaro hamkorlik g'oyalari qo'llab-quvvatlaydigan tarzda ishlab chiqilishini talab qiladi. Shuningdek, ta'lim jarayoniga diniy unsurlarni kiritish faqat bitta din bilan cheklanib qolmasligini alohida ta'kidlash zarur. Dunyoviy ta'lim talabalarga turli diniy tizimlar, ularning tarixi, insoniyatning madaniy va ma'naviy merosiga qo'shgan hissalari haqida bilim berishni o'z ichiga oladi. Bunday yondashuv jahon dinlari va madaniyatlari xilma-xilligini chuqur anglashning shakllanishiga xizmat qiladi, bag'rikenglikni tarbiyalaydi va umuminsoniy qadriyatlarni mustahkamlashga yordam beradi. Psixologik va diniy amaliyotlarni ta'lim jarayoniga joriy etish tegishli axloqiy va axloqiy dilemmalarni faol muhokama qilish va tahlil qilish bilan birga bo'lishi kerak. Bunday bahs-munozaralar o'quvchilarga o'z fikrlarini to'g'ri ifoda etish, boshqalarning fikrini hurmat qilishni o'rganish, keng madaniy va diniy bilimlar asosida mustaqil axloqiy tanlov qilish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Ta'lim jarayonida dunyoviylik tamoyillariga sodiqlikni saqlash diniy-ma'naviy tarbiyani to'ldiribgina qolmay, balki uni boyitadi, ta'limni yanada uyg'un va zamonaviy dunyo voqeligiga moslashtiradi [2.13]. Bu esa yoshlarda globallashtirish jamiyatida

muvaffaqiyatli faoliyat yuritishning ajralmas qismi bo'lgan dunyoqarash va madaniyatlar xilma-xilligini chuqur anglash va hurmat qilish asosida barqaror psixologik immunitetni shakllantirish imkonini beradi.

XULOSA

Shunday qilib, psixologik immunitetni diniy, ma'naviy-axloqiy qadriyatlar prizmasi orqali shakllantirish ta'lim jarayoni uchun yangi istiqbollarni ochadi. Bu yoshlarda globallashtirish jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishning ajralmas qismi bo'lgan dunyoqarash va madaniyatlar xilma-xilligini chuqur anglash va hurmat qilish asosida barqaror psixologik immunitetni shakllantirish imkonini beradi.

Mazkur faoliyat yoshlarning mafkuraviy tahdidlarga qarshi turish qobiliyatini mustahkamlash, shuningdek, ularda ma'naviy-axloqiy tamoyillar muhimligini chuqur anglash, adolatli va tinch jamiyat qurishda faol ishtirok etishga tayyor bo'lgan barkamol shaxsni shakllantirishga xizmat qiladi. Binobarin, yoshlarda psixologik immunitetni shakllantirishda o'quvchilarning turli mafkuraviy tahdidlarga qarshi turishga qodir bo'lgan mafkuraviy ong, ijtimoiy faol fuqarolar bo'lib yetishishini ta'minlaydigan nazariy tayyorgarlik, amaliy faoliyat va jamiyat hayotidagi faol ishtirokini o'z ichiga olgan kompleks yondashuv talab etiladi.

ADABIYOTLAR

1. Авазов К. Внешние и внутренние угрозы современности, безопасность и стабильность в обществе и их взаимосвязь // Россия и мусульманский мир. 2017. №7 (301). <https://cyberleninka.ru/article/n/vneshnie-i-vnutrennie-ugrozy-sovremennosti-bezopasnost-i-stabilnost-v-obschestve-i-ih-vzaimosvyaz> (дата обращения: 23.02.2024).
2. Борисов В.В. Проблемы совместимости науки и религии в светской системе образования // Управление наукой и наукометрия. 2013. №13. <https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-sovmestimosti-nauki-i-religii-v-svetskoy-sisteme-obrazovaniya> (дата обращения: 23.02.2024).
3. Дуйсенов Н.Э., Байдуллаев А.С. Глобализация и идеологический иммунитет // Экономика и социум. 2021. №5-2 (84). <https://cyberleninka.ru/article/n/globalizatsiya-i-ideologicheskii-immunitet> (дата обращения: 23.02.2024).
4. Кирейчев А.В. Психологический иммунитет как фактор развития зрелой личности // Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии. 2015. №7 (53). <https://cyberleninka.ru/article/n/psihologicheskii-immunitet-kak-faktor-razvitiya-zreloy-lichnosti> (дата обращения: 23.02.2024).
5. Комилова Н.Г., Шарипова Д.Дж. Повышение эффективности формирования идеологического иммунитета у молодежи // Наука и образование сегодня. 2018. №4 (27). <https://cyberleninka.ru/article/n/povyshenie-effektivnosti-formirovaniya-ideologicheskogo-immuniteta-u-molodyozhi> (дата обращения: 23.02.2024).
6. Коновалов И.А. Радикализация молодежи: основные модели и профилактика. зарубежный опыт // Психология и педагогика служебной деятельности. 2021. №1. <https://cyberleninka.ru/article/n/radikalizatsiya-molodezhi-osnovnye-modeli-i-profilaktika-zarubezhnyy-opyt> (дата обращения: 23.02.2024).
7. Москаленко Г.В., Зелинская И.А. Представление о психологическом иммунитете в отечественной психологии // Российский психологический журнал. 2019. №3. <https://cyberleninka.ru/article/n/predstavlenie-o-psihologicheskoi-immunitete-v-otechestvennoy-psihologii> (дата обращения: 23.02.2024).
8. Ниёзов С. Нормативно-правовая основа развития системы социальной политики в узбекистане // САИ. 2022. №6. <https://cyberleninka.ru/article/n/normativno-pravovaya-osnova-razvitiya-sistemy-sotsialnoy-politiki-v-uzbekistane-1> (дата обращения: 23.02.2024).
9. Смирнов И.П. Религия, наука, образование: истоки толерантности и экстремизма // КПЖ. 2016. №3 (116). <https://cyberleninka.ru/article/n/religiya-nauka-obrazovanie-istoki-tolerantnosti-i-ekstremizma> (дата обращения: 23.02.2024).
10. Худайбердиев А.К. Узбекистан: проблемы защиты молодежи от вредной информации в условиях глобализации (социально-философский анализ) // Россия и мусульманский мир. 2019. №3 (313). <https://cyberleninka.ru/article/n/uzbekistan-problemy-zaschity-molodezhi-ot-vrednoy-informatsii-v-usloviyah-globalizatsii-sotsialno-filosofskiy-analiz> (дата обращения: 23.02.2024).
11. Юсупова Ф.З. Проблемы повышения идеологического иммунитета молодежи в процессе глобализации // European research. 2016. №4 (15). <https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-povysheniya-ideologicheskogo-immuniteta-molodyozhi-v-protsesse-globalizatsii> (дата обращения: 23.02.2024).